

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่างๆ รอบด้านอันเนื่องมาจากการริบเร่งเปลี่ยนแปลง และพัฒนาอย่างรวดเร็วให้ทันกระแสโลกในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นวิกฤตทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเสื่อมโทรมของสังคม ความหย่อนยานทางศีลธรรมและจริยธรรม การแสวงหาความรู้ก็มีได้มีแต่ในห้องเรียนและวัยของการเรียนต่อไป การเรียนรู้ต้องกระทำในทุกสถานการณ์ ในช่วงของการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life - long learning) พร้อมกับกระแสการแข่งขันด้านเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่สูง จึงจำเป็นที่เราจะต้องมุ่งสู่การพัฒนาทรัพยากร “คน” ที่มีจุดมุ่งหมายหลักที่การพัฒนา “คน” ให้มีคุณภาพโดยมุ่งสร้างคนให้มีลักษณะเป็นคนที่ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” การจะพัฒนาคนได้สำเร็จนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับการศึกษา ฉะนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการวางแนวทางการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2539-2550 เพื่อให้ประชาชนไทยมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา “คน” อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคม ให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย การศึกษาจึงต้องเป็นพลวัต นั่นคือ ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข์. 2541 : 1) การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต เพราะอนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based economy) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการมีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การที่ประเทศชาติจะพัฒนาไปได้ด้วยดี จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคน (Manpower) และพัฒนาความเป็นคน (Manhood) ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วิชัย ราษฎร์ศิริ. 2542 : 1) หลักการสำคัญของการศึกษาก็เพื่อพัฒนามนุษย์ ขยายทางเลือกของประชาชนในทุกระดับให้มีชีวิตที่ยืนยาวมีสุขภาพแข็งแรง ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และทักษะต่างๆ ในการดำรงชีวิต และการศึกษายังเปิดโอกาสให้มีปัจจัยต่างๆ ที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขตาม

สมควร และก็เป็นหน้าที่ของการศึกษาเช่นเดียวกันที่จะให้มนุษย์ได้มีส่วนช่วยพัฒนาสังคมที่ตนดำรงอยู่ และเมื่ออนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge-based economy) ประเทศไทย จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้โดยเร็วที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542ก : 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายฉบับที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของไทย ซึ่งมีเป้าหมายการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ ให้มีการจัดการศึกษาแก่ปวงชน (Education for all) ทั้งเด็กและเยาวชน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ โดยกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในรูปแบบการจัดการศึกษา จึงต้องหลากหลายและเหมาะสม เน้นการให้ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรต่างๆ ภายในประเทศร่วมมือร่วมใจกันในการจัดการศึกษา (All for education) และมีการกระจายอำนาจโดยใช้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล เน้นให้มีการดำเนินการด้านวิชาการและการบริหารจัดการเป็นเรื่องสำคัญ ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษา การที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งผู้บริหารต้อง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องงานบริหารโรงเรียนทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนามนุษย์ให้ตรงกับหลักการจัดการศึกษาของชาติ (เกษม วัฒนชัย. 2545 : 24) ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนนั้นจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกลยอมรับความเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ เปิดใจกว้างที่จะให้บุคคลทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนกำหนดเป้าหมายและวิธีในการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ จัดระบบการติดตามและประเมินคุณภาพภายในการศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติทั้ง 3 ด้าน คือมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานด้านปัจจัย 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติเป็นเกณฑ์ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือเป็นคนเก่งเป็นคนดี และมีความสุข แต่คุณภาพผู้เรียนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และผู้บริหาร โรงเรียนก็จะต้องวางแผนปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าวเป็นสำคัญด้วยเช่นกันแต่ในช่วงเวลาที่ผ่านมาพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการแสดงบทบาทในการจัดการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย คือไม่สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจไม่อาจให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน

สอนได้เต็มที่ ไม่ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ไม่สามารถให้คำปรึกษาแนะนำ หรือสนับสนุนทรัพยากรบริหารให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ (วีรบุช ภิณฑวณิช, 2543 : 8) อีกทั้งไม่สนับสนุนให้กำลังใจ เกิดความว่าเหว้ไม่แน่ใจ ในที่สุดก็กลับไปใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ที่ตนเองคุ้นเคย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโครงการวิจัยและพัฒนา “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ” พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบาง โรงเรียนในจังหวัดสกลนคร ยังขาดความรู้ความเข้าใจทั้งในเรื่องการเรียนการสอนทั้งในเรื่องการ ส่งเสริมสนับสนุนผลงานวิจัยของ นกนตกร ชรรมบวร (2542 : 76) เรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เห็นความสำคัญ ของการจัดการเรียนการสอนไม่รู้ไม่เข้าใจแนวทางจัดการเรียนการสอน ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การ ส่งเสริม ในที่สุดการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญก็จะล้มเหลว การพัฒนา ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะ ทำให้การจัดการศึกษาของชาติให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บังคับบัญชาดูแลและควบคุมการบริหารใน โรงเรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา สามารถใช้ศิลปะหรือกระบวนการในการ มีอิทธิพลเหนือผู้ปฏิบัติงานคนอื่นๆ ในโรงเรียนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2542 : 29) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญเปรียบได้ว่าเป็น จอมทัพที่จะนำองค์การให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำต้องเป็นผู้มีศาสตร์และ ศิลป์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการบริหารจัดการ และรู้จักใช้ เทคนิคทางการบริหารที่เหมาะสมกับสถานการณ์

บทบาทผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ถือได้ว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อ ความสำเร็จในการบริหารงานตามขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษา เพราะผู้นำทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ถ้าผู้บริหารไม่มีภาวะผู้นำทางการศึกษาแล้ว ก็เป็นการยากที่สถานศึกษา จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ อุษณีย์ โพธิสุข (2543 : 42) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร การศึกษาทุกหน่วยงานทุกระดับถือว่าเป็นผู้กุมบังเหียนแห่งความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงต้องเข้าใจถึงหัวใจของการเรียนรู้ของเด็ก โดยอาจมีแนวปฏิบัติดังนี้คือ การสร้างกลไก ในการจัดระบบการเรียนรู้ที่ครบวงจรทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู แนวทางการจัด หลักสูตรใหม่ ระบบการวัดและประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น

ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาจึงต้องนำระบบการวางแผนกลยุทธ์มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นเครื่องมือที่จะดำเนินงานจัดการศึกษา ตามภารกิจหลักในการบริหารงานในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 2 ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยมีขอบข่ายในการบริหารงาน 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 32)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพื้นที่รับผิดชอบ 7 อำเภอ ประกอบด้วย เสนา บางบาล บางไทร บางซ้าย ลาดบัวหลวง ผักไห้ และบางปะอิน จากผลการประเมิน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นกลุ่มสาระศิลปะ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. 2552 : 3) จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพนักเรียนในภาพรวมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2552 สันนิษฐานว่าสาเหตุหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้หรือทักษะความสามารถในด้านวิชาการ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการในโรงเรียนจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน จากการศึกษาข้อมูลและงานวิจัยต่างๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำในการพัฒนาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและปฏิบัติตามบทบาทมากขึ้นเพียงใด ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ปรับปรุงและพัฒนาบทบาทของตนให้ดียิ่งขึ้น สามารถสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในรอบปีการศึกษา 2554 เพื่อนำผลไปพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ของผู้บริหารที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การอบรม และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารในสถานศึกษา อันจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำไปปรับปรุงพัฒนาบทบาทของตนและเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต้นสังกัดพิจารณานำไปใช้วางแผนพัฒนาบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษายบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการนิเทศภายใน กำกับติดตามผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านการประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 183 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 125 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้บริหาร

3.1.1 ระดับการศึกษา (ได้แก่)

3.1.2 ประสบการณ์การอบรม

3.1.3 ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใน 5 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านการวางแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.2 ด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.3 ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2.4 ด้านการนิเทศภายในกำกับติดตามผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

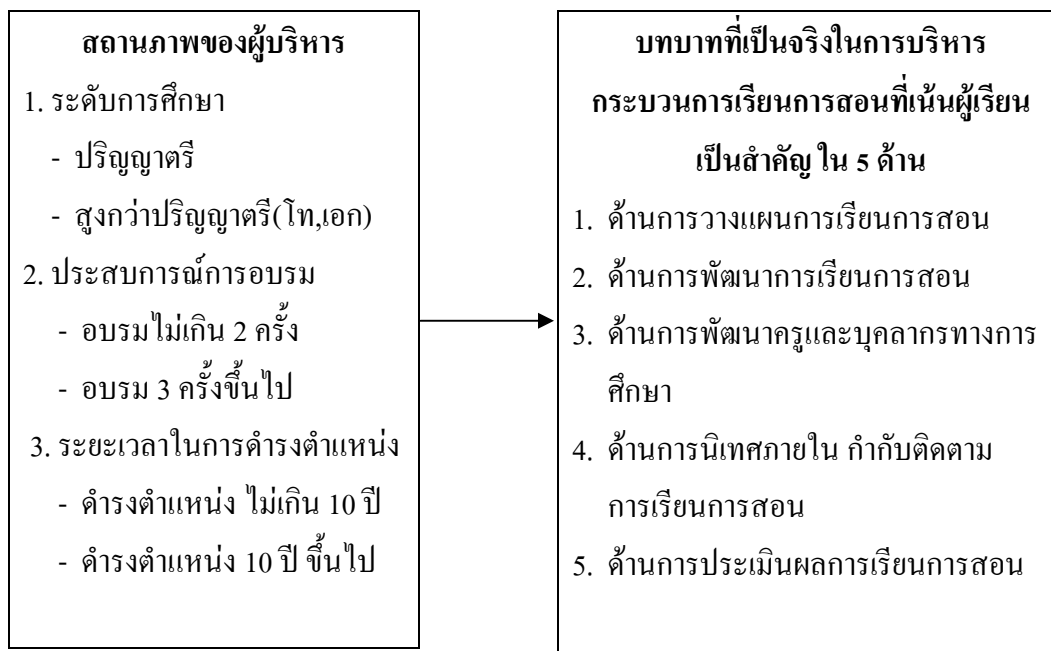
3.2.5 ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา จากเอกสารและนักการศึกษา ได้แก่ วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541 : 80-83) ; ธวัช แก้วมณีชัย (2542 : 48) ; อรทัย มูลคำ (2542 : 53) ; สมนึก อ่อนจิระ (2545 : 22 - 23) ; ประเสริฐ ครอบแก้ว (2545 : 11) ; กระทรวง ศึกษาธิการ (2542ก : 27) ตลอดจนงานวิจัยต่างๆ สรุปเป็นตัวแปรที่จะศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการนิเทศภายใน กำกับติดตามผลการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดระดับการศึกษา ประสบการณ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ ระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง กระบวนการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ คิดค้น สร้าง และสรุปข้อความรู้ด้วยตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลประโยชน์ของผู้เรียนมากที่สุด และต้องเข้าใจว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ กิจกรรม การเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียน ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความสามารถของตน และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

2. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยการเอาใจใส่ กระตือรือร้น และส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 บทบาทบริหารด้านการวางแผนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงาน การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ มาตรการ รายละเอียด และจัดทำแผนงานโครงการ และกำหนดวิธีดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน

บรรยากาศและสภาพแวดล้อมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 บทบาทบริหารด้านการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การปรับปรุง ผลิต จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดี ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการเรียนการสอนและเพียงพอ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ สร้างความรู้ความเข้าใจโดยวิธีการต่างๆ เช่น แนะนำ ประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและให้ศึกษาต่อ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ

2.3 บทบาทบริหารด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมได้มีการแสวงหาความรู้ พัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติตอบสนองต่อการเรียนการสอนปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การปรับปรุง ผลิต จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ดีการปรับเปลี่ยนทัศนคติครูและบุคลากรทางการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจโดยวิธีการต่างๆ เช่น แนะนำ ประชุม อบรม สัมมนา ศึกษาดูงานและให้ศึกษาต่อ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ

2.4 บทบาทบริหารด้านการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องการแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครูเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนบทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการกำกับติดตามการปฏิบัติงานการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นการชี้แนะ รับทราบสภาพปัญหา การให้กำลังใจเพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นยังผลสู่ผู้เรียนซึ่งผู้บริหาร โรงเรียนควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมด้านการนิเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่องสม่ำเสมอ และนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากที่สุด

2.5 บทบาทบริหารด้านการประเมินผลการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การปฏิบัติงานหรือการแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติร่วมกับครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยใช้กระบวนการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อพัฒนาการที่ต่อเนื่องของผู้เรียน วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพที่

แท้จริง เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ เพิ่มสะสมผลงานและการประเมินภาคปฏิบัติ เป็นต้น การรวบรวมผลการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนและจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีการหลากหลายแล้วสรุปผลตัดสินใจในด้านหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการทำงาน ความสำเร็จ และเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจนในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง บทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษา ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

5. ประสบการณ์การอบรม หมายถึง ประสบการณ์การอบรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2

6. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง หมายถึง ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2

7. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่จะเป็นกลไกสำคัญที่เป็นตัวชี้วัดต่อทิศทางการดำเนินนโยบายทางการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ ผู้อำนวยการใหญ่ หัวหน้าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2

8. เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 หมายถึง สำนักงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 43/20 หมู่ที่ 2 ถนนกิตติขจร ตำบลสามกอ อำเภอเสนา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่รับผิดชอบ 7 อำเภอ ประกอบด้วย เสนา บางบาล บางไทร บางซ้าย ลาดบัวหลวง ผักไห้ และบางปะอิน

9. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 1 ถึง ช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 183 โรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตามความคิดเห็น คือ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การอบรมต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. โรงเรียนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง วางแผน และพัฒนาเพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่อไป
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผน ส่งเสริมและปรับปรุงการบริหารงานโรงเรียนในสังกัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป